

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ АГРАР УНИВЕРСИТЕТИ
ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ЎРТА МАХСУС КАСБ-ТАЪЛИМ
БОШҚАРМАСИ
ЧИРЧИҚ САНОАТ ВА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ
КАСБ-ҲУНАР КОЛЛЕЖИ

ТАЪЛИМ САМАРАДОРЛИГИ

Талабалар маънавий-ахлоқий тарбиясининг ҳам мактаб, синф, ота-оналар, кўшинлар, маҳалладошларнинг, энг аввало, уюшганлиги, ижобий ибрат намунаси, тажрибаси муҳим восита бўла олишига шубҳа йўқ.

Демак, юқорида таъкидланган фикрларга асосан талабаларнинг қониқ инсон бўлиб тарбияланишида ҳам ўқитувчиларнинг, ҳам ота-онанинг, ҳам маҳалланинг ўрни бекиёсдир. Айнан шунинг учун ҳам ҳукуратимиз маҳалла институтларининг ҳар томонлама ривожлантиришга аҳамият бермоқда. Чунки бундай халқ уюшмалари фақатгина бизнинг юртимизда мавжудлиги жаҳон аслни дол қолдиришида ўзига хос аҳамият касб этади.

Юртбошимиз 2014 йилни – “Соғлом бола йили” деб эълон қилинишида халқимизнинг болажонли халқ эканлиги, бугунги фарзандларимиз – эртанги жамиятимизнинг бунёдкорлари эканлиги, элимизнинг жаҳон миқёсида тан олинмишида бугун тарбияланаётган ва илм олаётган ёшларимизнинг ўрни бекиёс бўлишини ҳар доним ва ҳар ким вужуди билан хис қилиши, ёш авлод тарбияси – муқаддас вазифа эканлигини унутмаслигимиз ва бунга маъсулият билан қарашимиз даркор.

АДАБИЁТЛАР:

1. **Каримов И.А.** “Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари”. – Тошкент, 1997.
2. **Каримов И.А.** “Барқомол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори”. – Тошкент, 1997.
3. **Каримов И.А.** Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 21 йиллигида сўзлаган нутқи. – Тошкент, 2013.
4. **Каримова В.М.** “Ижтимоий психология асослари”. – Тошкент, 1994.
5. **Содиқов Н.А., Хабибуллаев Ф.Р.** “Ўқувчилар орасида шахслараро муносабатларни ўрганиш”. – Тошкент, 1998.

Хайдаров И.С. —

ТАДИ ўқитувчиси

Байдуллаев А.—

Имкониятлари чекланган шахслар учун

ихтисослаштирилган

Республика касб хунар коллежи

АКАДЕМИК ЛИЦЕЙ ВА КАСБ ХУНАР КОЛЛЕЖЛАРИДА ТАЪЛИМ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШДА ЯНГИ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ

Қаит сўзлар ва иборалар: *илгор педагогик технологиялар, таълим модели, технологиялар самарадорлиги.*

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришган даврдан бошлаб мамлакатимиз халқ ҳўжалигининг барча тармоқлари қаторида таълим тизими, уни таркибий қисми бўлган Олий ва Ўрта махсус таълим ҳам туб ислохотларни бошдан кечириб, такомиллашиб бормоқда. Айниқса, Ўзбекистон Республикаси Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва «Таълим тўғрисида» ги қонуннинг қабул қилиниши ва уларда мамлакатимиз таълим тизимини ислох қилишнинг асослари, тамойиллари ва босқичларини белгилаб берганлигини алоҳида таъкидлаш лозим. Миллий мустақиллик гоёлари сингдирилган бу тарихий ҳужжатлар муваффақиятли амалга оширилмоқда. Бунинг натижасида ривожланган мамлакатлар таълим тизимини ўрганишга ҳам кенг йўл очилди.

Мустақилликка эришилгандан сўнг ривожланган мамлакатлар олий ўқув юртлари билан ўзаро ҳамкорликлар мамлакатимиз таълим тизимига ушбу мамлакатлардаги илгор педагогик технологияларни ўз миллий кадриятларимиз нуқтан назаридан таҳлил қилиб, ўқув жараёнига жорий этишни ҳам тақозо қилди. Зеро, бу каби амалий ишлар мамлакатимиз таълим тизимини жаҳон таълим стандартлари билан интеграциялашувининг асосий белгиларидан бири бўлиб ҳисобланади. Шунинг учун ҳам, Ўзбекистон Республикаси Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг иккинчи босқичида «ўқув-тарбиявий жараёнини илгор педагогик технологиялар билан таъминлаш» алоҳида кўрсатиб ўтилган.

Шундай экан, мамлакатимиз урта махсус таълим ўқув юртларида педагогик технологияга қизиқиш ортиб унга турлича қарашлар, ва бу тушунчани ўзига хос талқин қилишлар, шунингдек, педагогик технологияни ўқув жараёнига жорий этишга ҳам турлича ёндашувлар содир бўлмоқда. Масалан ўтган асрнинг 60-йилларида АКШ (Б. Блум, Д. Кратвол, Н. Гронланд, Ж. Керрол) да яратилган ва жаҳондаги 30 га яқин мамлакатлар таълим тизимида муваффақиятли қўлланиб келинаётган педагогик технологиянинг моҳияти, унинг назарий асослари, ўзига хос хусусиятлари ҳамда бу технологиянинг мамлакатимиз таълим тизимига жорий этишнинг аҳамияти ҳақида фикрларини таъкидлаш жоиз. Зеро, ўқитишга технологик ёндашувининг ўзбек халқ педагогикаси гоёлари билан уйғунлаштириб ўқув жараёнига тадбиқ этиш, кадрлар тайёрлаш сифатини жаҳон таълим стандартларига мувофиқлаштиришда алоҳида ўрин тутиши муқаррардир.

Юртбошимиз томонидан таълимнинг янги моделига асос солинди ва унинг келажак истиқболлари илмий асослаб берилди. Таълимнинг янги моделини амалиётга тадбиқ этиш ўқув жараёнини технология билан боғлиқдир.

Табиий савол туғилади: Нима учун бугунги кунда педагогик технологиянинг назарий асосини яратиш ва амалиётга тадбиқ этиш зарурати туғилди?

Бу омил мамлакатимизнинг ижтимоий снёсатини белгилаб берганлиги туфайли таълимнинг янги модели яратилди.

Президентимиз Ислом Каримов томонидан моделнинг амалга ошириш билан жамиятимизнинг ҳаётида рўй бериш кутилаётган "Портлаш эффекти" ижобий натижалар рўй рост кўрсатиб берилди:

- ижтимоий - снэсий иқлимга ижобий таъсир қилади ва натижада мамлакатимиздаги мавжуд муҳит бутунлай ўзгаради:

- инсоннинг ҳаётда ўз ўрнини топиш жараёни тезлашади:

- жамиятда мустақил фикрловчи эркин Шахснинг шаклланишига олиб келади:

- жамиятимизнинг потенциал кучларини рўёбга чиқаришда жуда катта аҳамият касб этади:

- фуқаролик жамиятини қуришни таъминлайди, модел воситасида дунёда муносиб ўрин олишга, ўзбек номини янада ёйиб тараннум этишга эришилади.

Президентимиз томонидан кўрсатиб берилган "портлаш эффекти" сари шижоат билан қадам ташлаш, бу йўлда учрайдиган қийинчиликларни босқичма- босқич ва изчил ҳал этиш масалалари нафақат педагогик назариёти ва амалиётларини жунбушга келтиради, балки, жамиятимизни тўлиқ педагоглаштириш муаммосини ижтимоий буюртма сифатида келтириб чиқаради. Демак, жамиятимизнинг ҳар бир фуқаросини тарбияшунослик асослари билан таништириш, ёш авлодни баркамол инсон қилиб вояга етказиш жараёни янги педагогик "қурол" ва воситалар билан таъминлаш давр тақозосидир.

Сўнгги пайтларда педагогик олимлар, амалиётчилар илмий асосланган таълим технологияларини ўз фаолиятларида кенг қўллашга итилоқдалар. Таълим технологияларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш илмий муаммо сифатида махсус тадқиқ этишни кўзда тутуди, бунда энг аввало қуйидагиларни аниқлаш лозим:

- таълим технологияси сифатида нимани аниқлашни ва унинг тузилмаси қандай таркибий қисмлардан ташкил топган;

- жараён сифатида таълим технологиясининг функционал тузилмаси нималардан иборат;

- таълим технологиялари Кадрлар тайёрлаш миллий дастури мақсадларига қай даражада тўғри келиши ва уни қандай баҳолаш мумкинлиги.

Шу билан бир қаторда педагогик технологиянинг туб моҳиятини кўриб чиқар эканмиз, ўқитишнинг анъанавий оғзаки баён қилиш усулидан воз кечиб, талабаларни кўпроқ мустақил таълим олишга ундашимиз керак. Бунда ўқитувчи талабалар билиш фаолиятининг бошқарувчиси, маслаҳатчи, яқуний натижага йўлловчи шахс вазифасини бажаради.

Хулосада қилиб айтадиган бўлсак, педагогик технологиянинг самарадорлиги шундан иборатки, унда турли фан ўқитувчилари муайян фан (мутахассислик) бўйича деярли бир ҳил яқуний натижага эришиш имкониятига эга бўладилар. Бу эса барча ўқув юртларига ягона Давлат таълим стандарти талабларига жавоб берадиган мутахассислар тайёрлаш

вазифаси юклатилган ҳозирги даврда биз, Ўзбекистонлик педагоглар учун ниҳоятда муҳимдир.

АДАБИЁТЛАР:

1. Баркамол авлод-Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори Т.Шарк 1997.

2. Таълимда инновацион технологиялар Ишмухамедов Р. Абдуқодиров А. Пардаев А. 2008.

3. Кларин М.В. Педагогическая технология и учебном процессе. Анализ зарубежного опыта. - М. Знание 1989.

4. Овчарова Р.В. Технологии практического психолога образования: Учеб пособие для студ. вузов и прак. работников. - М.: Сфера. 2000. - 448 с.

5. Очлов М. Янги педагогик технологиялар. Қарши. Насаф. 2000. - 118 б.

6. Полянов С.Д. Технологии воспитания: Учебно-метод. пособие. - М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС. 2002. - 144 с.

7. Сайидахмедов Н.С. Педагогика амалиётида янги технологияларни қўллаш намуналари. Т.: Янги аср авлоди. 2003. - 40 б.

8. Толипов Ў.Қ., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг татбиқий асослари. Т.: "Фан" 2006 йил 76 бет.

9. Фарберман Б. Илғор педагогик технологиялар. - Т.: Фан. 2000. - 125 б.

10. Ходжабоев А.Р., Баратов Д.А. Узлуксиз таълим тизимида фаилараро алоқадорликни таъминлаш механизмлари // ДТС ишлаб чиқиш ва тадқиқ этиш ҳамда касбий таълимда узвийликни таъминлаш муаммолари. Республика илмий-амалий конференциясининг материаллари. - Т.: ЎМКХТРИ. 2000. 84-87 б.

11. Халикова Л.Н., Садинов Қ.П. "Иқтисодий педагогика" Маърузалар матни. Самарканд 89бет.

Ибрагимова Г.С. —

Қибрай агротехжорат ва тадбиркорлик КХК

Ҳакимова Ш —

Иқтисослаштирилган Республика КХК

ЎҚУВЧИЛАРНИНГ ЭРКИН ФИКРЛАШНИИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИНТЕРФАОЛ УСУЛЛАРИНИ ҚўЛЛАШНИНГ АҲАМИЯТИ

Калит сўзлар ва иборалар: шахслар, хис-туйғулар, эркин фикрлаш, иродавий хусусиятлар, эҳтиёжларнинг қолдирилмиш амиллари.

Мустақил Ўзбекистон Республикаси ривожланган дунё давлатлари қаторига қўшилиб борар экан, бунда унинг катта қисмини ташкил этувчи ёшларнинг ўрни ва роли аҳамиятта молиқдир. Ёшларимиз ўз билимлари билан жамият манфаатлари йўлида меҳнат қиладилар. Шунинг учун ҳам уларни ўрганиш ва олинган натижаларнинг ижтимоий — психологик жиҳатларини таҳлил қилиш муҳим масалалардан биридир.